

SERNÁM SETIR IKKI DIAGNOSU

Um ábendingar eru um okkurt, so ber til at vísa víðari til psykiatriska depilin. Men tað kunnu einstøk foreldur eisini gera ígjøgnum kommunulæknan, so tað er ikki bert Sernám, sum vísir til víðari kanningar í psykiatriskum høpi. Tað sigur fyribils leiðslan á Sernámi, ið leggja dent á, at stovnurin ikki setir diagnosur.

HALLUR AV RANA

hallur@sosialurin.fo

Í blaðnum í dag ber til at lesa um Rebekku Niclasdóttir og son hennara Mikkjal, og og teirra langa stríð at fáa ta hjálp, ið foreldrini meta sonurin hevur tørv á. Millum greiðir Rebekka Niclasdóttir frá støðuni, tá sonurin um 9-10 ára aldurin bleiv kannaður hjá Sernámi, har tey skuldu taka støðu til, um sonurin hevði autismu. Tá kanningarnar vóru lidnar fekk mamman at vita, at sonurin einans manglaði fastar karmar, kærleika og aksept. Trý ár seinni vísti ein kanning í psykiatriska deplinum tó, at drongurin hevði bæði ADD og autismu.

Í lottuni eru tað tvey starvsfólk í Mentamálaráðnum, Frida Poulsen og Magnus Tausen, ið eru sett sum ávikavist fakligur leiðari og stjóri á Sernámi, ið veitir skúlum og dagstovnum ráðgeving innan sernámsfrøði. Tey bæði leggja dent á, at um søgan er sum mamman endurgevur hana, so eru tey hørm um hendingina.

Frida Poulsen greiðir frá, at tað ikki er Sernám, sum setir diagnosu um børn hava autismu ella ikki. Uppgávan hjá stovninum er m.a. at veita sernámsfrøðiliga ráðgeving til skúlar, barnagarðar og onnur avvarðandi og at samstarva við aðrar geirar og stovnar.

- Um ein skúli varnast, at eitt barn hevur onkra avbjóðing, og ikki kann hjálpa við tí serfrøði tey hava á staðnum, men tørva meira ráðgeving, so venda tey sær til Sernám. Tá skal støðan hjá barninum síðan lýsast, og eru tað lærarar, foreldur, Førlækastovan og serkøn á staðnum, ið lýsa støðuna hjá barninum. Út frá hesum gera fakfólk á Sernámi metingar m.a. um og hvørjar kanningar og eygleiðingar eru neyðug fyri at gera eina heildarmeting í málinum, sigur Frida Poulsen.

Út frá heildarmetingini, ger

Sernám eina meting um hvør hjálp og ráðgeving er best fyri at hjálpa barninum við tí tørv, ið tað hevur. Men at staðfesta eina diagnosu, leggja bæði dent á, er ikki nakað, ið Sernám ger, men psykiatrisk depilin.

- Um ábendingar eru um okkurt, so ber til at vísa víðari til psykiatriska depilin. Men tað kunnu einstøk foreldur eisini gera ígjøgnum kommunulæknan, so tað er ikki bert Sernám, sum vísir til víðari kanningar í psykiatriskum høpi, greiðir Frida Poulsen frá.

Magnus Tausen á sannar tó, at tað kann til tíðir torført at vita hvat er uppgávan hjá Sernámi og hvat er uppgávan hjá øðrum stovnum.

- Um foreldrini ivast, so kann tað vera tí, at tað eru ymiskir geirar og harvið stovnar, sum hava ábyrgd av veita tænastru til børn við serligum tørv. Vit hava havt tað frammi, og eru klár yvir, at okkurt av kritikkinum, ið stovnurin fær, er tí vit hava verið ov ógreið um hvat Sernám er og hvat Sernám ikki er. Men nakað av hesum kann eisini stava frá at ógreiða er um, hvat teir

ymisku geirararnir eiga og taka sær av, sigur Magnus Tausen.

Kenna til kritikkin

Í samrøðuni eftirlýsir Rebekka Niclasdóttir eisini møguleikan fyri at fáa ein stuðul til sonin, men sambært leiðsluni á Sernámi, so er júst stuðulsskipanin ein skipan, ið stovnurin er í ferð við at fara burtur frá.

- Vit kenna til kritikkin frá foreldrum, ið ynskja egnan stuðul, men í samsvar við rákið, ið er innan sernámsfrøði, so roynir man at seta inn í flokkinum heldur enn at talan er um ein persónligan stuðul til tað einstaka barnið. Hetta er eisini í samsvar við inklusjóns hugtakið, har arbeitt verður við, at allir næmingar skulu eiga virknan lut í felagsskapinum, greiðir Frida Poulsen frá.

Tey vísa á, at tað eru støður, tá eitt barn hevur tørv á einum persónligum stuðli, men at tað er undantakið. Í staðin er Føroyar nokk tað landið í heiminum, har vit hava flest næmingar í tí almennu í fólkaskúlaskipanina.

- Í vanligu fólkaskúlaskipanini,

tá vit taka serflokkarnar við, eru tað einans umleið 0,5 prosent av teimum føroysku fólkaskúlunæmingunum, ið ganga í einum serskúla. Tað talið er søguliga lágt samanborið við okkara grannalond og flestu londini í Evropa. Við serflokkum er talið knapt 2 prosent. Tað er framhaldandi rættiliga lágt. Vit hava eina mentan og skúlasøgu í Føroyum, har vit søguliga sæð hava havt allar næmingar í tí vanligu skipanini.

Sertilboð í staðin fyri stuðlar

Fyribils leiðslan vísir á, at teirra royndir eru í samsvar við ta gransking, sum er á økinum, at skipan við stuðlum ikki tryggjar, at børn við serligum tørv blíva ein partur av heildini

- Man hevur lyndi til at hugsa, at her hevur man eitt barn við einum tørv, ið krevur eitt ávíst tal av tínum. Og so sær man tað isolera. Tað sum vit tíverri siggja er, at man veitir nógvan stuðul, men endin er, at man skapar eina parallel tilveru í einum skúla, greiðir Magnus Tausen frá.

Í staðin hevur Sernám lagt seg eftir at bjóða ymiskertilboð til børn við serligum tørvum ymsastaðni kring landið, so serfrøðin verður uppraðfest og savnað á einum stað. Tað er tó ikki bara sum at siga tað, at broyta stuðulsskipanina so grundleggjandi, á sannar fyribils stjórin á stovninum.

- Tað krevur at foreldur, lærarar, leiðslu og øll hugsa øðrvísi enn higartil. Og tað er ein drúgvir kampur, men samstundis eisini ein stóra skylda og ábyrgd hjá einum stovni sum Sernám at slóða fyri hesum tankanum. Vit muga skapa forståls fyri hvussu vit arbeiða og hvat vit arbeiða við. At vit ikki arbeiða so nógv við tí einstaka barninum, men umhvørvinum runt tað. Tað er har við ynskja at seta kreftirnar inn, sigur Magnus Tausen.

Játtanin ikki niðurskorin

Í spurnakanning, ið Vikuskiftis-Sosialurin hevur gjørt millum skúlastjórar kring landið sæst, at tað mangan er ósamsvar millum teir tímarnar, ið skúlastjórar ynskja til sernámsfrøðiliga undirvísing, og tað, ið teir fáa frá Sernámi. Tað kemur tó ikki óvart á leiðsluna í Sernámi.

- Tað hevur altíð verið eitt rættiliga stórt glopp millum tað, ið skúlarnir meta seg hava tørv á, og tað sum Sernám hevur av møguleikum at játta vegna serligan tørv. Tað svingar eitt lítið sindur, hvussu væl man møtist. Seinnu árinum hevur Sernám havt støðu- og eftirmetingarfund við hvønn einasta skúla, og har hevur verið roynt at finna fram til felags loysnir. Tað hevur havt góða ávirkan. Mín kensla er, at vit møtast betur nú, enn so ofta fyrr, sigur Magnus Tausen.

Sambært settu leiðsluni er játtanin økt nakað ár undan ári, men talið av børnum við serligum tørv er vaksið.